Europeiska unionens officiella tidning

SV
C-serien

C/2026/19

16.1.2026

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Att främja hållbar tillväxt och arbetstillfällen av hög kvalitet i Euromed-regionen: underlätta entreprenörskap och utnyttja kvinnors och ungdomars potential

(yttrande på eget initiativ)

(C/2026/19)

Föredragande: **Milena ANGELOVA**

Medföredragande: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Rådgivare	Tellervo KYLÄ-HARAKKA-RUONALA (för föredraganden, grupp I) Ioannis GRIGORIADIS (för medföredraganden, grupp III)
Beslut av plenarförsamlingen	27.2.2025
Rättslig grund	Artikel 52.2 i arbetsordningen
Remiss	
Rättslig grund	
Ansvarig sektion	Sektionen för yttre förbindelser
Antagande av sektionen	9.7.2025
Antagande vid plenarsessionen	18.9.2025
Plenarsession nr	599
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	87/0/5

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Syftet med detta yttrande på eget initiativ från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) är att kartlägga möjliga sätt att främja entreprenörskap och skapande av högkvalitativa arbetstillfällen i Medelhavsområdet, med särskild uppmärksamhet på att utnyttja och ytterligare stärka kvinnors och ungdomars potential. Målet är att bidra till utvecklingen av den sedan länge emotsedda pakten för Medelhavsområdet ([1]) och främja en mer inkluderande och resilient tillväxt samt övergripande välstånd i hela regionen.

1.2 Traditionella könsroller och sociala normer begränsar fortfarande kvinnors ekonomiska och sociala deltagande på många håll i regionen. EESK anser att det är avgörande att identifiera och undanröja könsrelaterade strukturella hinder på områdena utbildning, arbetsmarknad och entreprenörskap. Kommittén menar också att man måste öka medvetenheten om fördelarna med mångfald och jämställdhet i ekonomin och samhället, med hjälp av förebilder och genom att uppmärksamma kvinnliga entreprenörers och ledares framgångar.

1.3 EESK betonar att ungdomar skulle kunna bli en av de mest värdefulla tillgångarna för länderna i Mellanöstern och Nordafrika (Mena-regionen). För att nå sin fulla potential behöver de tillgång till utbildning samt möjligheter att utveckla sina färdigheter (däribland gedigna entreprenörs- och medborgarfärdigheter), från grundutbildning till yrkesutbildning och högre utbildning. Det behövs mer investeringar i ungdomars rörlighet och utbytesprogram för studerande, bland annat genom effektivt universitetssamarbete, med bredast möjliga deltagande av partnerländerna i Euromed-regionen.

([1]) Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén – En ny pakt för Medelhavsområdet Förberedande yttrande (EUT C, C/2026/28, 16.1.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/28/oj).

1.4 Flickor och kvinnor bör uppmuntras att studera naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik (STEM-ämnen) och anställas inom kvalitetsyrken på detta område. De behöver också tillägna sig digitala färdigheter och finansiell kompetens för att öka sina möjligheter inom entreprenörskap och ledarskap. För att överbrygga regionala skillnader och geografisk isolering anser EESK också att det är viktigt att använda nätbaserat och mobilt lärande för att ge människor i avlägsna områden likvärdig tillgång till utbildning.

1.5 För att ge ungdomar goda framtidsutsikter i regionen är det viktigt att förbättra deras arbetsmöjligheter och arbetsvillkor och ge dem verktyg att påverka och delta i samhället. EESK anser också att det är mycket viktigt att förbättra arbetsvillkoren för kvinnor, bland annat genom att förebygga diskriminering och trakasserier. Dessutom är det avgörande att frigöra kvinnornas potential för ledarskap inom politik, näringsliv och civilsamhälle.

1.6 EESK framhåller det trängande behovet av att ge kvinnor och ungdomar alla tillgängliga möjligheter till entreprenörskap. För detta krävs gynnsamma förutsättningar för företagande och ordentlig tillgång till finansiering samt tillgång till el och digital infrastruktur, mark, vatten och andra naturresurser samt lagligt möjliggjort och tryggat ägande. Möjligheter till samarbete och nätverksbyggande, inbegripet tillgång till innovationsekosystem och entreprenörsnav, måste också säkerställas.

1.7 EESK betonar vikten av rättsstatsprincipen och påpekar att rättssäkerhet och förutsägbarhet är avgörande för att driva företag, oavsett vilket land det gäller. Seriösa ansträngningar måste göras för att främja åtgärder mot korruption och tillämpa internationella konventioner om arbete och mänskliga rättigheter.

1.8 Nya entreprenörer, men även etablerade mikroföretag samt små och medelstora företag ([2]), behöver en stödjande verksamhetsmiljö. Kommittén betonar att gynnsamma investeringsvillkor och nya handelsmöjligheter för att nå ut till större marknader spelar en central roll för att hjälpa dessa företag att växa och bli framgångsrika i Medelhavsområdet. För att kunna dra nytta av stödåtgärderna måste mikroföretag samt små och medelstora företag komma ut ur den ”grå” och informella sektorn och registreras som en del av den formella ekonomin.

1.9 EESK lyfter också fram särskilda områden med växande potential för entreprenörskap, vilka bör utvärderas och främjas inom ramen för Medelhavspartnerskapen. Hit hör till exempel hållbart jordbruk och turism, produktion av förnybar energi, avancerad vattenförvaltning och vattenförsörjning samt utveckling av den digitala ekonomin liksom kreativa sektorer, traditionella hantverk och fria yrken.

1.10 EESK betonar vikten av projekt som främjar marknadskonnektivitet i hela Medelhavsområdet, inbegripet sammankoppling av energimarknader och energinät. Genomförandet av alla relevanta projekt som bidrar till detta mål bör därför intensifieras.

2. **Tillämpningsområde och mål**

2.1 Arbetslösheten i Medelhavsområdet är en av de högsta i världen. Den senaste tidens komplexa kombinerade kriser har ytterligare förvärrat situationen, särskilt för de mest utsatta grupperna såsom ungdomar, kvinnor, migranter och personer med funktionsnedsättning. Syftet med detta yttrande på eget initiativ är att med utgångspunkt i EESK:s tidigare arbete ([3]) kartlägga möjliga sätt att främja jobbskapande och stödja entreprenörsandan liksom utvecklingen av mikroföretag samt små och medelstora företag i denna region. Särskild uppmärksamhet ägnas åt behovet av att utnyttja kvinnors och ungdomars potential och ge dem möjligheter till entreprenörskap samt tillgång till kvalitetsyrken och anständigt arbete.

([2]) EUT C 486, 21.12.2022, s. 1.

([3]) EUT C, C/2025/769, 11.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/769/oj; EUT C, C/2023/862, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/862/oj; EUT C, C/2025/1189, 21.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1189/oj; EUT C, C/2024/877, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/877/oj; EUT C 100, 16.3.2023, s. 68, EESK:s yttrande ”Efterlysning av en blå giv för EU”; EUT C 349, 29.9.2023, s. 18; EUT C 443, 22.11.2022, EUT C 443, 22.11.2022, s. 63.

2.2 Rekommendationerna i detta yttrande bidrar till pakten för Medelhavsområdet och EESK förväntar sig sålunda att starkare och konkreta Medelhavspartnerskap ska byggas upp på ett antal områden av ömsesidigt intresse som kommissionen angett ([4]). Yttrandet rör främst områdena hållbara investeringar, ekonomisk stabilitet och jobbskapande, men har också koppling till energi, hållbar resursförvaltning, konnektivitet, säkerhet, migration och rörlighet. Dessutom knyter det an till det arbete som utförs av Medelhavsunionen, Anna Lindh-stiftelsen ([5]) och andra regionala organisationer, som driver särskilda projekt och initiativ med inriktning på affärsutveckling, jobbskapande och förbättring av anställbarheten för människor i regionen.

3. **Allmänna kommentarer**

3.1 Resilienta och blomstrande företag är avgörande för att skapa hållbar tillväxt och sysselsättning av god kvalitet. Att främja entreprenörskap är förvisso viktigt i alla regioner, men särskilt viktigt i regioner med låg konnektivitet, hög arbetslöshet, lägre inkomst per capita och svagare ekonomisk utveckling. Entreprenörskap genererar ekonomisk verksamhet och skapar välbefinnande för människor och regioner som helhet. Det är också avgörande för att människor ska kunna både bli egenföretagare och skapa jobb åt andra.

3.2 Grundförutsättningarna för entreprenörskap är i princip desamma överallt. Tillgång till ett brett spektrum av resurser och till produktmarknaderna – oavsett om det rör sig om varor eller tjänster – är grunden för framgångsrika företag. Därutöver är relevant kompetens och relevanta färdigheter helt avgörande, liksom ett övergripande samhällsklimat som främjar näringsliv och entreprenörskap. Dessutom är kreativitet och mod att våga ta risker viktiga egenskaper hos entreprenörerna själva. En institutionell ram av god kvalitet är också något som har stor betydelse för utvecklingen av ett sunt och resilient entreprenörskap eftersom ett gott affärsklimat och rättvis konkurrens gynnas genom en sådan.

3.3 I allmänhet måste inkluderande samhällen bygga på liberal demokrati, rättsstatsprincipen och processer för civil och social dialog i alla Medelhavsländer, till gagn för företag, arbetstagare och alla människor, särskilt kvinnor, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. EESK konstaterar att det fortfarande finns utmaningar som måste övervinnas, bland annat pågående mellanstatliga konflikter och inbördeskrig, betydande migrationsströmmar och påfrestningar orsakade av klimatförändringar. Därutöver finns brister när det gäller utbildning, arbetsmarknadsvillkor, tillgång till grundläggande tjänster, finansiering och andra resurser samt de allmänna investerings- och handelsvillkor som krävs för en hållbar tillväxt för alla.

3.4 Dessutom möter kvinnor och ungdomar, särskilt de mest utsatta (såsom personer med funktionsnedsättning), större hinder på grund av en blandning av kulturella, ekonomiska och systemiska faktorer. Deras kompetens är fortfarande underutnyttjad, vilket betyder att dessa grupper har stor potential att bidra till ekonomin och samhället.

3.5 Omfattningen av den utmaning som rör ungdomar illustreras av att över 300 miljoner ungdomar i Mena-regionen kommer att träda in på arbetsmarknaden till 2050. Det är därför helt väsentligt att ge ungdomar möjligheter till sysselsättning av god kvalitet och att fullfölja sina entreprenörsambitioner, så att de kan bli ekonomiskt självständiga och har möjlighet stanna kvar i hemregionen, samtidigt som de bidrar till social stabilitet och hållbar tillväxt i regionen.

3.6 Genom att överbrygga klyftan mellan könen skulle det avsevärt kunna öka den ekonomiska tillväxten i regionen. Både EU och Mena-regionen ligger under det globala genomsnittet, på 6,2 %, för kvinnor som äger sitt eget företag (5,3 % respektive 4,5 %). Å andra sidan etablerar kvinnor en betydande andel startupföretag i Medelhavsområdet.

([4]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2025_en?prefLang=sv.

([5]) https://ufmsecretariat.org/, https://alf.website/en/ – EESK har samförståndsavtal med båda organisationerna.

3.7 Att frigöra den fulla potentialen hos både kvinnor och ungdomar på arbetsmarknaden skulle inte bara gynna enskilda personer och stärka deras deltagande i ekonomin, utan också bidra till starka sociala strukturer och en mer inkluderande och resilient ekonomisk tillväxt i hela regionen, vilket skulle driva på skapandet av arbetstillfällen av hög kvalitet och öka det allmänna välståndet.

3.8 För att stärka regionens ekonomi krävs också ökad handel, särskilt med tanke på den senaste tidens omformning av den globala handeln ([6]). Fördelningen av handelsflöden i Europa-Medelhavsområdet visar att 90 % sker inom EU, medan endast 1 % av handelsflödena går mellan grannländerna i södra Medelhavsområdet. Handelsflödena mellan nord och syd ligger också långt under sin potential, trots att Medelhavet i århundraden har varit ett centralt område för världshandeln. Investeringar i korridorer och förbindelsepunkter mellan Medelhavsländerna har under lång tid försummats.

3.9 Genom att främja entreprenörskap och skapa arbetstillfällen av hög kvalitet i Medelhavsområdet (med särskilt fokus på kvinnors och ungdomars behov och potential), banar man väg för gynnsamma partnerskap inom flera områden mellan EU och dess grannar.

3.10 När partnerskap byggs upp är det nödvändigt att beakta de olika och specifika särdragen i varje land i regionen och följaktligen anta en skräddarsydd strategi som är anpassad till lokala förhållanden och behov.

4. **Åtgärder som krävs för att övervinna de största utmaningarna**

4.1 ***Hantera kulturbetingade uppfattningar***

4.1.1 Trots att trenden går åt andra hållet begränsar traditionella könsroller och sociala normer fortfarande kvinnors ekonomiska deltagande i många delar av Medelhavsområdet. På grund av kulturella förväntningar läggs ofta huvudansvaret för omsorg och hushåll på kvinnor, vilket begränsar deras möjligheter till utbildning, karriärutveckling och social rörlighet uppåt. I vissa länder får inte kvinnor sköta sig själva, exempelvis självständigt förvalta sin ekonomi eller resa i arbetssyfte, och de kan inte heller registrera egendom i eget namn.

4.1.2 Dessutom utsätts kvinnor ofta för könsdiskriminering, stereotyper och glastak när det gäller anställning, karriärutveckling och lön. Denna diskriminering kan hindra dem från att nå ledande befattningar och arbeta inom högavlönade branscher. Rädslan för trakasserier och diskriminering på arbetsplatsen kan i vissa länder avskräcka kvinnor från att ägna sig åt vissa yrken eller arbeta inom vissa branscher, vilket resulterar i lägre deltagandegrad, lägre lön och lägre tillfredsställelse i arbetet. Interna program för att skapa trygga och icke-diskriminerande arbetsplatser måste därför aktivt stödjas.

4.1.3 Även om det är svårt och tidskrävande att förändra kulturella normer och attityder i samhället är det viktigt att öka medvetenheten om fördelarna med mångfald och jämställdhet i ekonomin och samhället. Kvinnliga entreprenörers synlighet och aktiv kommunikation om deras framgångar bör stärkas både i traditionella medier och på digitala plattformar, bland annat genom influerare på sociala medier och genom att få män att engagera sig i att förespråka jämställdhet i näringslivet.

4.1.4 Samtidigt är det viktigt att identifiera könsrelaterade strukturella hinder i samband med utbildning, arbetsmarknader, entreprenörskap och beslutsfattande och hitta sätt att undanröja dessa.

4.2 ***Minska utbildnings- och kompetensklyftorna***

4.2.1 För att övervinna hinder som rör färdigheter och kompetens är det viktigt att säkerställa att flickor och kvinnor har samma tillgång till utbildning och olika slags lärandemöjligheter som pojkar och män, från grundutbildning till yrkesutbildning och högre utbildning, och på så sätt bidra till bättre arbetsutsikter för dem. Förebilder med god ställning i regionala samhällen bör stödjas för att stärka detta.

([6]) Efter de drastiska protektionistiska tullar som USA:s president Donald Trump tillkännagav den 2 april 2025.

4.2.2 I vissa regioner, särskilt på landsbygden eller i eftersatta områden, kan människor ha sämre tillgång till utbildning och yrkesutbildning av god kvalitet, vilket begränsar deras anställbarhet. Digitala verktyg och plattformar bör utnyttjas fullt ut för att ge människor i avlägsna områden tillgång till utbildning, utbildnings- och interaktionsforum på de språk som talas i dessa områden. För nätbaserat och mobilt lärande krävs robusta digitala nät och vikten av digital infrastruktur och elinfrastruktur, och därför är det viktigt att även de mest utsatta har tillgång till internet och digitala enheter till ett överkomligt pris.

4.2.3 Det finns ofta en skillnad mellan de färdigheter som lärs ut vid skolor och universitet och de färdigheter som behövs på arbetsmarknaden. Kvinnor och ungdomar kan drabbas särskilt hårt av denna obalans på grund av sämre möjligheter att delta i kompetenshöjande program, praktikplatser eller lärlingsutbildningar. Det behövs därför mer investeringar i program för ungdomars rörlighet och studentutbyten för att stärka ungdomars personliga utveckling, yrkeskompetens och färdigheter. Ett effektivt universitetssamarbete med bredast möjliga deltagande av Euromed-partnerländerna, med Erasmusprogrammet som förebild, skulle kunna förbättra möjligheterna inte bara till utbildning utan även till entreprenörspartnerskap, samtidigt som kompetensflykt förhindras.

4.2.4 Unga kvinnor är kraftigt underrepresenterade inom STEM-yrken, som kommer att vara avgörande på framtidens arbetsmarknad. Detta begränsar deras tillgång till branscher med hög tillväxt och högavlönade arbeten. Det är därför viktigt att uppmuntra flickor och kvinnor att studera STEM-ämnen och bekanta sig med AI och annan avancerad digital teknik och avancerade digitala verktyg. Dessutom bidrar utvecklingen av en stark finansiell och ekonomisk kompetens till att ge dem bättre förutsättningar för entreprenörskap och att få ledande befattningar. En kombination av vetenskap och konst skulle kunna bidra ytterligare till kreativitet och innovation och därigenom främja både kvinnligt och manligt entreprenörskap.

4.2.5 Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt att tillhandahålla de kunskaper och färdigheter som krävs i den digitala och den gröna omställningen, från grundläggande färdigheter som behövs i det dagliga livet till kompetens på högre nivå och sakkunskap på högsta nivå. I detta sammanhang ska man vara medveten om att ungdomar inte bara är utbildnings-deltagare, utan också själva har mycket att erbjuda när det gäller digitala färdigheter och miljörelaterade metoder.

4.2.6 Ungdomar kan visa sig bli en av Mena-ländernas värdefullaste tillgångar, förutsatt att de ges möjlighet till utbildning och kompetensutveckling. Ungdomar bör förses med allmänna samhälls- och medborgarfärdigheter så att de kan påverka och delta i samhället på alla tänkbara sätt, bland annat inom det civila samhällets organisationer, sociala partnerskap, intresseorganisationer, stödstrukturer osv. Detta är också nödvändigt som förberedelse inför framtiden, eftersom ungdomar är morgondagens ledare och måste vara en aktiv del av politiken och beslutsfattandet.

4.2.7 Dessutom bör man ge dem entreprenörs- och ledarskapsfärdigheter, med tanke på att dessa färdigheter är användbara inte bara för entreprenörer utan även i vardagslivet. Förebilder är särskilt viktiga för ungdomar och måste involveras i utbildningsverksamheten. Det civila samhällets organisationer spelar en avgörande roll för den icke-formella utbildningen och bidrar till att överbrygga klyftorna i traditionella utbildningssystem och tillhandahåller tillgängliga, inkluderande och samhällsdrivna utbildningsmöjligheter.

4.3 *Förbättra förhållandena på arbetsmarknaden*

4.3.1 Arbetslösheten i Medelhavsområdet är oproportionerligt hög, särskilt bland kvinnor och ungdomar. Detta beror på ekonomiska utmaningar, demografiskt tryck, långsam ekonomisk tillväxt och ibland en obalans mellan de arbetssökandes kompetens och arbetsmarknadens behov. Den höga andelen odeklarerat arbete försvagar i sin tur arbetsvillkoren och det sociala skyddet. Särskilt ungdomar tenderar att anställas i tillfälliga eller informella arbeten med låga löner, begränsade förmåner och bristfällig anställningstrygghet.

4.3.2 Ungdomar förväntar sig anständiga levnadsvillkor och goda framtidsutsikter när det gäller yrkesval och arbetstillfällen, och kan i sin tur bidra till en positiv utveckling och större resiliens i sina länder, samhällen och regioner. De är ofta aktörer för förändring och ekonomiska, sociala och miljömässiga framsteg. Dessutom kan och vill de föreslå innovativa lösningar och bygga nätverk över gränserna. Det är därför mycket viktigt att betydande insatser görs för att ge dem meningsfulla arbetsmöjligheter och goda och anständiga arbetsvillkor som uppmuntrar dem att stanna kvar.

4.3.3 De ekonomiska möjligheterna är särskilt begränsade i landsbygdsområden där formella arbetstillfällen av god kvalitet är få och den största delen av sysselsättningen kretsar kring jordbruk eller småskaliga företag. Ibland saknas till och med tillförlitliga befolkningsuppgifter för vissa områden. I regioner där den offentliga hälso- och sjukvårdsinfrastrukturen är otillräcklig kan dessutom begränsad tillgång till hälso- och sjukvård påverka människors arbetsförmåga och övergripande produktivitet, med en mer betydande effekt på kvinnor, ungdomar och personer med funktionsnedsättning.

4.3.4 Kvinnor kan också vara mer sårbara för osäkra arbetsförhållanden, särskilt inom vissa branscher. Oro över personlig säkerhet och hälsa kan avskräcka kvinnor från att bli en del av eller stanna kvar i arbetskraften. Det är därför mycket viktigt att man verkar för anständiga arbeten och inför interna program för att skapa goda arbetsvillkor för kvinnor, inbegripet förebyggande av diskriminering, trakasserier och misshandel av alla slag och genom att effektivt verkställa internationella konventioner om arbete och mänskliga rättigheter.

4.3.5 På det hela taget är kvinnor, personer med funktionsnedsättning och ungdomar kraftigt underrepresenterade på ledande och beslutsfattande positioner. Detta kan bidra till politik och praxis som vidmakthåller den onda cirkeln av fördomar och underrepresentation. Det är därför mycket viktigt att man utnyttjar potentialen hos olika människor och underlättar för dem att ta ledarroller inom politik, näringsliv och den tredje sektorn, och därigenom också skapar och uppmuntrar förebilder att aktivt delta i programmen för att öka medvetenheten.

4.3.6 Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att stödja balansen mellan arbete och privatliv för kvinnor, såsom tillgång till ekonomiskt överkomlig barnomsorg och äldreomsorg, med tanke på att kvinnor oftare tar hand om dessa sysslor vid sidan av hushållsansvaret, vilket kan begränsa deras yrkesval och karriärutveckling.

4.4 *Undanröja hinder för entreprenörskap och underlätta företagens tillväxt*

4.4.1 Entreprenörskapsproblem härrör från olika typer av hinder, bland annat begränsad tillgång till finansiering och brist på stödstrukturer. Bristande efterlevnad av rättsstatsprincipen orsakar också problem, eftersom rättssäkerheten i företagsmiljön är avgörande för att driva företag. Korruption snedvrider konkurrensen och avskräcker från handel. Dessutom finns det rättsliga och byråkratiska hinder, eftersom det är svårt att navigera bland företagsbestämmelserna, särskilt för dem som är nya inom entreprenörskap eller möter språkliga hinder. För att främja ett gynnsamt företagsklimat bör regelverket för entreprenörer förenklas och vid behov åtföljas av tydliga genomföranderiktlinjer, så att sociala och miljömässiga standarder inte äventyras.

4.4.2 Kvinnor och unga entreprenörer möter särskilda svårigheter när det gäller att få tillgång till finansiering och finansiella resurser, som är en central förutsättning för att starta och driva ett företag. Finansinstitut kan ha fördomar eller uppfattningar som gör dem tveksamma till att låna ut till kvinnor eller yngre företagsägare, som uppfattas som ”högriskkunder” eller ”olämpliga” kunder. Det kan också finnas åldersrelaterade begränsningar för äldre kvinnor. Vissa kvinnliga företagsänglar har varit aktiva inom jordbrukssektorn och har därmed stött kvinnliga startupföretag.

4.4.3 El och digital infrastruktur samt mark, vatten och andra naturresurser är också en nödvändighet, men är kanske inte alltid tillgängligt eller ekonomiskt överkomligt. Avsaknad av markägarskap och brist på rent vatten är allvarliga problem som hindrar kvinnor från att ägna sig åt jordbruksverksamhet. Lagligt möjliggjort och tryggat ägande är en övergripande förutsättning för entreprenörskap.

4.4.4 Det behövs också mentorskap, nätverksmöjligheter och utbildningsprogram som är särskilt utformade för unga entreprenörer, kvinnliga entreprenörer i alla åldrar och entreprenörer med funktionsnedsättning. Organisationer för affärskvinnor spelar en viktig roll när det gäller att hjälpa och främja kvinnliga entreprenörer i alla Medelhavsländer ([7]). Det finns också organisationer för unga entreprenörer i flera länder.

4.4.5 Det finns ett uppenbart behov av att stärka och stödja nätverksarbete inom olika sektorer och på alla nivåer, från lokal till internationell nivå, med särskild uppmärksamhet på regionala nätverk. Utöver allmänt nätverksarbete, vilket även inbegriper deltagande i konferenser och affärsevenemang, behöver kvinnor och unga entreprenörer möjligheter till konkret samarbete med andra entreprenörer och företag. Med tanke på att intensiv samverkan och intensivt samarbete krävs för innovation och affärsutveckling är det viktigt att skapa marknadsutrymmen och främja inkluderande tillgång till företagsnav, innovationsekosystem och företagsekosystem.

([7]) www.afaemme.org.

4.4.6 Entreprenörskap inom den sociala ekonomin är ett sätt för ungdomar att engagera sig i den ekonomiska och samhälleliga utvecklingen på lokal nivå, även på landsbygden. Att stödja nedifrån-och-upp-initiativ, såsom energigemenskaper, är avgörande och särskilt relevant för att främja sociala och miljömässiga mål. Det kan också ge ungdomar kunskaper och färdigheter som kan vara användbara i många andra sammanhang.

4.4.7 Liksom nya entreprenörer behöver även etablerade företag stödjande villkor. Många mikroföretag samt små och medelstora företag strävar efter att förbättra sina resultat genom att utveckla och expandera sin verksamhet. För detta behöver de stöd att bygga upp sin kapacitet i den digitala ekonomin, som är en integrerad del av alla företag i dag. Gynnsamma investeringsvillkor och nya handelsmöjligheter för att nå ut till bredare marknader spelar också en central roll och kan bland annat åstadkommas genom främjad konnektivitet mellan nord och syd. Partnerskapsprojekt som Ebsomed och projekt inom ramen för Global Gateway är viktiga instrument för att hjälpa dessa företag att lyckas i Euromed-regionen ([8]).

5. **Särskilda områden för entreprenörskap och partnerskap**

5.1 Den gröna omställningen kan erbjuda många möjligheter till entreprenörskap och skapande av arbetstillfällen av hög kvalitet i Medelhavsområdet som i sin tur kan leda till produkter och tjänster som även kan användas i EU. Ett exempel på en sådan möjlighet är produktion av förnybar energi. Produktion av solenergi eller vätgas och tillhörande energinät är områden där gemensamma projekt på längre sikt skulle kunna leda till betydande fördelar för hela regionen.

5.2 Dessutom erbjuder blå diplomati, hållbar vattenförvaltning och utveckling av vattenförsörjning och vatteninfrastruktur, inbegripet avsaltning av vatten, stora samarbetsmöjligheter i hela Medelhavsområdet.

5.3 Hållbarhetsaspekter kan också ge nya möjligheter för entreprenörskap inom konventionella sektorer som jordbruk och turism när det gäller resor, boende och livsmedel. Ny efterfrågan kan också uppstå på produktion och leverans av hantverk och traditionella produkter.

5.4 Den digitala omställningen medför olika möjligheter till entreprenörskap, särskilt för nystartade teknikföretag. Alla företag måste använda digital teknik i sin verksamhet. Den snabba utvecklingen av AI förändrar många sektorer i grunden, och alla organisationer måste därför snabbt ta vara på dessa möjligheter, samtidigt som de har att hantera de utmaningar de medför. För att underlätta entreprenörssamarbete i den digitala ekonomin måste man bygga upp robusta digitala nät, ge tillgång till företagsnav och underlätta smidig rörlighet för människor i hela regionen.

5.5 Kreativa sektorer som musik-, film- och designindustrierna är ytterligare ett exempel på sektorer som är avgörande för att främja entreprenörskap och sysselsättningsmöjligheter för ungdomar och kvinnor i Medelhavsområdet. Dessutom spelar de kreativa sektorerna en viktig roll som främjare av interkulturell förståelse och drivkrafter för innovation.

Man bör också fokusera på fria yrken, från läkare till jurister, sociala yrken, finansyrken och ingenjörsyrken. De har ett nära samband med människors trygghet och livskvalitet och spelar därför en nyckelroll i utvecklingen av ett samhälle. De kan ge ungdomar meningsfulla arbets- och levnadsutsikter och erbjuda en god balans mellan arbete och privatliv för kvinnor.

Bryssel den 18 september 2025.

Oliver RÖPKE
Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs ordförande

([8]) https://www.ebsomed.eu/.